

186. Tiistaina 31 päivänä tammikuuta 1995

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely:

1) Ehdotukset laeiksi aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain muuttamisesta ja maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta annetun lain muuttamisesta 7027

Hallituksen esitys n:o 334
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 17

Kolmas käsittely:

2) Ehdotukset laeiksi naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi ....

Hallituksen esitys n:o 131
Puolustusvaliokunnan mietintö n:o 4

3) Ehdotus laeiksi puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta annetun lain muuttamisesta 7028

Hallituksen esitys n:o 132
Puolustusvaliokunnan mietintö n:o 5

4) Ehdotukset laeiksi Suomen Hallitusmuodon ja valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta 7029

Hallituksen esitys n:o 284
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 13

5) Ehdotukset laiksi pakkokeinolain muuttamisesta 7030

Hallituksen esitys n:o 181
Lakialoite n:o 33
Lakivaliokunnan mietintö n:o 21

6) Ehdotukset laeiksi rikoslain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (oikeushenkilön rangaistusvastuu) sekä rikoslain 32 luvun muuttamisesta 7032

Hallituksen esitykset n:ot 95/1993 vp ja 230
Lakivaliokunnan mietintö n:o 23

7) Ehdotus viihdelaitelaiksi ....

Hallituksen esitys n:o 275
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 17
Suuren valiokunnan mietintö n:o 9

8) Ehdotus laiksi tieliikennelain muuttamisesta 7036

„ Hallituksen esitys n:o 355
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 24

9) Ehdotus laiksi rehulain muuttamisesta ....

Hallituksen esitys n:o 347
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 40

10) Ehdotukset laeiksi potilasvahinkolain muuttamisesta ja eräiden potilasvahinkokorvausten sitomisesta palkkatasoon annetun lain 3 §:n muuttamisesta .... ..

Hallituksen esitys n:o 326
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 49

11) Ehdotus laiksi eräitä julkisia yrityksiä koskevasta tiedonantovelvollisuudesta annetun lain muuttamisesta 7037

Hallituksen esitys n:o 339
Talousvaliokunnan mietintö n:o 54

12) Ehdotus laiksi öljysuojarahastosta annetun lain muuttamisesta .....

Hallituksen esitys n:o 350
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 18

13) Ehdotus laiksi jätelain muuttamisesta annetun lain 60 §:n 1 momentin kumoamisesta .....

Hallituksen esitys n:o 358
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 19

Toinen käsittely:

14) Ehdotus laiksi Turkin kanssa tehdyn sijoitusten molemminpuolista edistämistä ja suojelua koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä .....

Hallituksen esitys n:o 92
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 15

Ensimmäinen käsittely:

15) Ehdotus laiksi Suomen aluevesien rajoista annetun lain muuttamisesta .....

Hallituksen esitys n:o 114
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 16

16) Ehdotus laiksi tuloverolain muuttamisesta .....

Hallituksen esitys n:o 354
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 94

17) Ehdotukset laeiksi merilain muuttamisesta, alusturvallisuuden valvonnasta sekä aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain 5 §:n muuttamisesta 7038

Hallituksen esitys n:o 344
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 26

18) Ehdotukset laiksi työttömyysturvalain 27 a §:n muuttamisesta 7038

Hallituksen esitys n:o 331
Lakialoite n:o 1/1993 vp
Toivomusaloitteet n:ot 161 ja 202/1993 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 50

19) Ehdotus laiksi eräiden elinkeinoalojen valtioneuvostokausista annetun lain muuttamisesta 7039

Hallituksen esitys n:o 352
Talousvaliokunnan mietintö n:o 55

Pöydällepanoa varten esitellään:

20) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 25 hallituksen esityksestä laiksi yksityisistä teistä annetun lain muuttamisesta (HE 324) .....

21) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 28 hallituksen esityksestä eräiden opetustoimen viran- ja toimenhaltijoiden oikeusasemaa koskevien säännösten muuttamiseksi (HE 338) .....

22) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 29 hallituksen esityksestä laiksi musiikkioppilaitoksista (HE 258) .....

23) Talousvaliokunnan mietintö n:o 56 hallituksen esityksestä sähkömarkkina-laiksi (HE 138) .....

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Ala-Nissilä, Anttila S-L., Björkenheim, Dromberg, Hacklin, Halonen, Hämäläinen, Iivari, Jansson, Jouppila, Järvilahti, Kaarilahti, Laakso, Laurila, Lindqvist, Myller, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Näsi, Ojala O., Pesälä, Rehn O., Renlund, Rynnänen, Rätty, Rönholm, Suhonen, Tiuri, Toivonen, Väistö ja Wahlström.

Nimenuudon jälkeen ilmoittautuu ed. Väistö.

Ilmoitusasiat:**Lomanpyynnöt**

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi ed. Pesälä sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Näsi ja O. Ojala,

tästä ja huomista päivästä sairauden vuoksi edustajat Mölsä ja Wahlström sekä virkatehtävien vuoksi edustajat Hacklin ja Tuomioja,

ensi helmikuun 2 päivään sairauden vuoksi edustajat Kaarilahti ja Mäki-Hakola sekä virkatehtävien vuoksi edustajat Ala-Nissilä, S-L. Anttila, Dromberg, Halonen, Iivari, Jansson, Joupila, Järvilahti, Laakso, Myller, O. Rehn, Rynnänen, Rönholm ja Tiuri sekä

ensi helmikuun 3 päivään sairauden vuoksi ed. Björkenheim, virkatehtävien vuoksi edustajat Laurila ja Toivonen sekä yksityisasioiden vuoksi ed. Niinistö.

Kirjalliset kysymykset

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 810 ja 815—817. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. L a i n e : Arvoisa puhemies! Suuren valiokunnan jäsenille ja varajäsenille ilmoitetaan, että suuri valiokunta kokoontuu huomenna keskiviikkona kello 12.30.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laeiksi aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain muuttamisesta ja maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 334

Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 17

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 17. Viime keskivi-

kon ensimmäisessä täysistunnossa julistettiin keskustelu asiasta päättyneeksi.

Keskustelussa on ed. Vanhanen ed. Saapungin kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka yhtyy ympäristövaliokunnan ehdotukseen lakiehdotusten hylkäämisestä, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. Vanhasen ehdotus hyväksytty.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 93 jaa- ja 76 ei-ääntä; poissa 30. (Ään. 1)

Eduskunta on yhtynyt ympäristövaliokunnan ehdotukseen lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotukset laiksi naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 131

Puolustusvaliokunnan mietintö n:o 4

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Viime perjantain täysistunnossa julistettiin keskustelu asiasta päättyneeksi.

Keskustelussa on ed. A. Ojala ed. Rimmin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotukset, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotukset hylätty.

P u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aho E., Aittoniemi, Ala-Harja, Alho, Antvuori, Aula, Bell von, Enestam, Heikkinen,

Huhtanen, Håkämies, Ihamäki, Jokiniemi, Jurva, Kalli, Kallis, Kanerva, Karhunen, Kasurinen, Kauppinen, Kempainen, Kivelä, Kohjoki, Koistinen, Komi, Korteniemi, Korva, Koski, Kuittinen, Kääriäinen, Laakkonen, Lahtinen, Laitinen, Laivoranta, Lamminen, Laukkanen M., Lax, Lehtinen, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louekoski, Louvo, Luhtanen, Luttinen, Malm, Markkula, Mattila, Metsämäki, Moilanen, Morri, Mäkelä, Mäkipää, Nordman, Norrback, Ollila, Paasio, Pekkarinen, Pelttari, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Piha, Puhakka, Pura, Rajamäki, Ranta, Rauramo, Rehn E., Renko, Roos J., Rossi, Rusanen, Rätty, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Seivästö, Skinnari, Suhola, Taina, Takala, Turunen, Törnqvist, Ukkola, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vistbacka, Vuorensola, Väistö, Väyrynen, Zyskowitz ja Ääri.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Alaranta, Andersson, Anttila U., Apukka, Astala, Backman, Biaudet, Gustafsson, Haavisto, Hassi, Hautala, Helle, Hiltunen, Hurskainen, Hämäläinen, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jääskeläinen, Jätteenmäki, Kalliomäki, Kankaanniemi, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Korkea-osa, Koskinen, Kuuskoski, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuutila, Laine, Leppänen P., Lindroos, Lipponen, Luukkainen, Mutttilainen, Nikula, Nyby, Ojala A., Paakkinen, Paloheimo, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rask, Renlund, Riihijärvi, Rimmi, Rinne, Roos T., Savolainen, Seppänen, Stenius-Kaukonen, Tennilä, Tuomi-oja, Tykkyläinen, Urpilainen, Vehkaoja, Viljamaa, Vuoristo, Vähäkangas, Vähänäkki ja Westerlund.

”Tyhjää” äänestävät edustajat Donner ja Laukkanen V.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ala-Nissilä, Anttila S-L., Björkenheim, Dromberg, Hacklin, Halonen, Iivari, Jansson, Jouppila, Järvilahti, Kaarilahti, Laakso, Laurila, Myller, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Näsi, Ojala O., Perho-Santala, Pesälä, Rehn O., Ryy-nänen, Rönnholm, Suhonen, Tiuri, Toivonen ja Wahlström.

P u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 66 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 28. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotukset.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 132

Puolustusvaliokunnan mietintö n:o 5

P u h e m i e s: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Viime perjantain täysistunnossa julistettiin keskustelu asiasta päättyneeksi.

Keskustelussa on ed. Haavisto ed. Laakson kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Lisäksi on ed. Haavisto ed. Laakson kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: ”Eduskunta toteaa, että hallituksen harjoittama asevientipolitiikka — muun muassa venttilupien myöntäminen vakavasti ihmisoikeuksia rikko-neisiin Indonesiaan ja Turkkiin — on ristiriidas-sa Suomen ihmisoikeuspolitiikan pyrkimysten kanssa. Eduskunta katsoo, että aseita ei voi eritellä ihmisoikeusloukkauksiin sopiviin ja niihin sopimattomiin aseisiin, kuten hallitus on asevien-tiä perustellessaan tehnyt. Tämän perusteella eduskunta edellyttää, ettei Suomi jatkossa vie aseita sellaisiin maihin, joiden hallitukset tai armeijat syyllistyvät vakaviin ihmisoikeusloukka-uksiin.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

P u h e m i e s: Ensin on päätettävä lakiehdo-tuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

P u h e m i e s: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aho E., Aittoniemi, Ala-Harja, Alaranta, Antvuori, Aula, Backman, Bell von, Enestam, Heikkinen, Hurskainen, Huuhtanen, Håkämies, Hämäläinen, Ihämäki, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jokiniemi, Jurva, Jääskeläinen, Jätteenmäki, Kalli, Kalliomäki, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Karhunen, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Kemppainen, Kivelä, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkea-osa, Korteniemi, Korva, Koski, Koskinen, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Lahtinen, Laitinen, Laivoranta, Lammien, Laukkanen M., Lax, Lehtinen, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Lindroos, Linnainmaa, Lipponen, Louekoski, Louvo, Luhtanen, Luttinen, Malm, Markkula, Mattila, Mehtämäki, Moilanen, Morri, Muttilainen, Mäkelä, Mäkipää, Nordman, Norrback, Ollila, Paakkinen, Paasio, Pekkarinen, Pelttari, Perho-Santala, Pietikäinen M., Piha, Puhakka, Pura, Rajamäki, Ranta, Rask, Rauramo, Rehn E., Renko, Renlund, Roos T., Rossi, Rusanen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Savolainen, Seivästö, Skinnari, Suhola, Taina, Takala, Tuomioja, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vistbacka, Vuorensola, Vähänäki, Väistö, Väyrynen, Westerlund, Zyskowiec ja Ääri.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Alho, Andersson, Anttila U., Apukka, Astala, Biaudet, Donner, Gustafsson, Haavisto, Hassi, Hautala, Helle, Hiltunen, Korhonen, Laaksonen, Laine, Leppänen P., Luukkainen, Nikula, Nyby, Ojala A., Paloheimo, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rimmi, Rinne, Roos J., Rätty, Seppänen, Stenius-Kaukonen, Tennilä, Urpilainen, Viljamaa, Vuoristo ja Vähäkangas.

”Tyhjää” äänestävät edustajat Laukkanen V. ja Riihijärvi.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ala-Nissilä, Anttila S-L., Björkenheim, Dromberg, Hacklin, Halonen, Iivari, Jansson, Jouppila, Järvilahti, Kaarilahti, Kauppinen, Laakso, Laurila, Myller, Mäki-Hakola, Mölsä,

Niinistö, Näsi, Ojala O., Pesälä, Pietikäinen S., Rehn O., Ryytänen, Rönnholm, Suhonen, Tiuri, Toivonen, Vehkaoja ja Wahlström.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 128 jaa- ja 39 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 30. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Haaviston ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 86 jaa- ja 78 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 34. (Ään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotukset laeiksi Suomen Hallitusmuodon ja valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 284

Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 13

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen kuluessa on esitettävä kaikki asiassa tehtävät ehdotukset. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista, jotka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Koska toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset muodostavat asiallisesti yhden kokonaisuuden ja niistä on päätettävä perustuslain säätämisjärjestyksessä, ehdotan meneteltäväksi seuraavasti:

Ensin tehdään päätös siitä perustuslakivaliokunnan ehdotuksesta, joka koskee lakiehdotusten julistamista kiireellisiksi. Jos ehdotus hyväksytään, päätetään lakiehdotusten hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jos sitä vastoin ehdotus lakiehdotusten julistamisesta kiireellisiksi hylätään, on tehtävä päätös lakiehdotusten hyväksymisestä jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin vaalien jäljellä pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin tai niiden hylkäämisestä.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset julistetaan kiireellisiksi yksimielisesti.

Lakiehdotukset hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotukset laiksi pakkokeinolin muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 181

Lakialoite n:o 33

Lakivaliokunnan mietintö n:o 21

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen ja lakialoitteeseen pohjautuva lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Pakkokeinolaki on ollut hyvin ristiriitainen jo pidemmän aikaa. Sitä on käsitelty eduskunnassa jo aikaisemmin, vuonna 1986. Silloin perustuslakivaliokunta katsoi, että hallituksen esitykseen sisältyneet ehdotukset pakkokeinojen käyttöön oikeuttavien rangaistusrajojen alentamisesta olisivat merkinneet yleisesti ottaen sitä, että pakkokeinojen käyttämisedellytykset olisivat lieventyneet.

Mielestäni perustuslakivaliokunta oli viisas aikaisemmin ja tosiaankin ymmärsi perusoikeuksien suojan kannalta sen, että olisi pitänyt ottaa huomioon sellainen ilmaisu kuin ”erittäin painavista syistä”, jolloin voitaisiin ryhtyä pakkokeinoitoimenpiteisiin. Valitettavasti lakivaliokunnassa, kun olemme tätä asiaa käsitelleet, oppositio hävisi ehdotuksen ”erittäin painavista syistä” ja näin ollen jouduimme tekemään vastalauseen.

Kansalaisten perusoikeuksien ja pakkokeinojen välistä tasapainoa haettiin myös aikanaan auton luvatonta käyttöä koskeneessa erillismuutoksessa, joka ei erikoisen hyvin ole onnistunut lainsäädännöllisesti.

Nyt käsiteltävänä oleva hallituksen esitys poikkeaa tässä suhteessa eduskunnan aikaisem-

min omaksumasta linjasta sisältäen sekä pakkokeinojen käyttöä koskevan rajan madaltamisen että yksityisen kansalaisen kiinniotto-oikeuden laajennuksen. Muutos on huomattava aikaisempaan nähden, ja sen vuoksi olemme pitäneet tarpeellisena, että pakkokeinojen käytön osalta otettaisiin huomioon riittävästi tilanteen kokonaisarviointiin liittyvät kohtuusnäkökohdat.

Arvoisa puhemies! Täällä on hiukan vaikea puhua sen johdosta, että ...

P u h e m i e s (koputtaa): Kehotan edustajia käymään yksittäiset ja yksityiset keskustelunsa salin ulkopuolella!

P u h u j a : Valiokunta onkin ottanut tämän huomioon rankaisemisen yhteydessä, mutta ei pidättämisissä. Rikoksesta epäillyn pidättämisoikeuden ulottaminen kaikkiin sellaisiin rikoksiin, joista voi seurata vuosi vankeutta, laajentaa oleellisesti niiden rikosten piiriä, joita pidätysoikeus tulisi koskemaan.

Oppositioryhmä oli yhtenäinen, ja mielestämme on tärkeää, että pidättämiseen ja vangitsemiseen ryhdytään vain silloin, kun siihen on todellista aihetta. Pidättämisen edellytyksiä koskevan pykälän viimeisenä momenttina onkin kohtuussäännös, jonka mukaan on otettava huomioon asian laatu, rikoksesta epäillyn ikä ja muut henkilökohtaiset olot. Sen sijaan kohtuussäännöksessä ei erikseen mainita odotettavissa olevaa rangaistusta.

Me olemme vastalauseessamme kiinnittäneet näihin epäkohtiin huomiota, ja sen johdosta, arvoisa puhemies, kun ilmeistä on, että nykyinen hallitus vie tämänkin pakkokeinolin läpi, olisi kohtuullista hyväksyä seuraavat lausumaehdotukset. Teenkin kaksi ehdotusta:

1) ”Eduskunta katsoo, että pidättämistä ei tule suorittaa rikoksesta, josta tavallisesti tuomitaan sakkorangaistus.”

2) ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo viimeistään kahden vuoden kuluttua lain voimaantulosta eduskuntaan selvityksen lain vaikutuksista.”

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Täytyy kyllä sanoa, että minä en kuullut sanaakaan ed. Tykkyläisen puheesta, mutta kun olen oppinut lukemaan häntä myöskin katseesta, vastaan sen perusteella. Ei ole tietysti minun syyni, että näin täällä salissa täytyy tehdä.

Ihmettelen sitä, että vasemmisto suhtautuu taisteluun rikoksenteijöitä vastaan tällä tavalla, kuin se viime aikoina näitä lakeja käsitellessä on suhtautunut. Se on tietysti vasemmiston asia.

Pakkokeinolain muutos, joka alentaa erään pidättämisen kynnyksen eli rikoksesta säädetyn korkeimman rangaistuksen yli vuodesta yhteen vuoteen, johtuu yksinkertaisesti siitä, että meidän rangaistustasoamme on laskettu systemaattisesti niin, että tutkinnallisista syistä on ollut johdonmukaista laskea myöskin tätä erästä pidättämisen kynnystä yhteen vuoteen.

Olen vähän hämmästynyt siitä, että tästä asiasta yleensä keskustellaan tähän sävyyn. Sen sijaan olisi pitänyt kiinnittää tässä pakkokeinolaissa huomiota 26 §:ään, joka olisi pitänyt säätää niin, että se, joka saa vähintään kahden vuoden kiinteän rangaistuksen, vangitaan ja lähetetään vankilaan heti, ellei ole erityisiä syitä siihen, että näin ei tehtäisi. Tämä olisi ollut tärkeätä, etteivät yhteiskunnassamme viisi ja seitsemänkin vuotta tuomioita saaneet rikoksenteijät kävele tuolla kaduilla yleistä moraalia halventamassa.

Mutta tämä asia, ed. Tykkyläinen, on aivan oikein ja johdonmukainen, mitä nyt päätetään.

Ed. H a s s i : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Tykkyläisen tekemiä lausumaehdotuksia, jotka ovat lakivaliokunnan mietintöön sisältyvän vastalauseen mukaisia.

En ollenkaan kiistä sitä, ettei eräissä tapauksissa ole tarpeen laajentaa vangitsemis- ja pidättämisoikeutta myös rikoksiin, joista korkein rangaistus on vuosi vankeutta. Toisaalta kun tässä laissa laajennus tehdään, pakkokeinojen piiriin tulee paljon sellaisia rikoksia, joissa asiallista perustetta pidättämiseen ja vangitsemiseen ei ole. Siksi katson, että eduskunnan tulisi perustelulausumalla selventää, että pidättäminen on tarkoitettu käytettäväksi vain sellaisessa tapauksessa, jolloin on realistista olettaa, että teosta on odotettavissa vankeusrangaistus.

Ed. T y k k y l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoron vastatakseni ed. Aittoniemelle. Totean, että meidän pitää saada selviä näyttöjä tästä pakkokeinolaista. Mielestäni toinen ponsiehdotukseni on asiallinen ja tarkoituksemukainen sen johdosta, että kuitenkin on tiedettävä, mitä vaikutuksia laki voimaan tullessaan aikaansaa. Kahden vuoden kuluttua varmastikin on jo selkeät tulokset nähtävänä.

Sen sijaan haluaisin myöskin kiinnittää huomiota siihen, kun täällä viitattiin opposition lain-säädäntötyöhön ja yleensäkin esityksiin. Toteaisin, että kun rikoslakien yhteydessä yleensäkin on käsitelty uusia pykäläiä ja rangaistusasteikkoja, ne eivät ole mielestäni oikein synkronissa sen johdosta, että on monenlaisia rangaistusasteikkoja; eli syytä olisi myöskin tarkastella asianmukaisesti näitä kysymyksiä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Tykkyläinen ed. Hassin kannattamana ehdottanut kah-ta vastalauseen mukaista lausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Lopuksi päätetään perusteluja koskevista ehdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Tykkyläisen 1) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Tykkyläisen 1) ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 97 jaa- ja 56 ei-ääntä, 5 tyhjää; poissa 41. (Ään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Tykkyläisen 2) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Tykkyläisen 2) ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 89 jaa- ja 64 ei-ääntä; poissa 46. (Ään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotukset laeiksi rikoslain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (oikeushenkilön rangaistusvastuu) sekä rikoslain 32 luvun muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitykset n:ot 95/1993 vp ja 230

Lakivaliokunnan mietintö n:o 23

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotus viihdelaitelaiksi

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 275

Hallintovaliokunnan mietintö n:o 17

Suuren valiokunnan mietintö n:o 9

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Saario: Arvoisa rouva puhemies! Tämän viihdelaitelain käsittelyn yhteydessä on käynyt selville, että laki on hallinnollisesti hieman kyseenalainen ja ennen muuta Suomessa vallitsee viihdelaitelalla sellainen monopoli, joka ei millään tavalla mahdu Euroopan unionin sääntöihin ja jonka Euroopan unionin sääntöjen estämättä pitäisi olla vastenmielinen mille tahansa vapaata markkinataloutta ... (Hälinää)

P u h e m i e s (koputtaa): Kehotan edustajia rauhoittumaan ja kuuntelemaan ed. Saariota.

P u h u j a : Näyttää kuitenkin siltä, että Raha-automaattiyhdistys, joka sinänsä hyvään tarkoitukseen pyrkien on rakentanut sellaisen toimenpideympäristön, että se estää yksityisen yritteliäisyyden, on käyttänyt tilaisuutta luonnollisesti varsin tehokkaasti hyväkseen, minkä seurauksena — se on nyttemmin selvinnyt — se on voinut tehdä sopimuksia, jotka sekä pituuten-

sa että sisältönsä puolesta merkitsevät käytännössä sitä, että ne yrittäjät, jotka ovat viime vuoden aikana tehneet Raha-automaattiyhdistyksen kanssa pitkiä viihdelaitesijoitus sopimuksia, ovat eräänlaisen rajasopimuksen allekirjoittaneet. Tällaisilla pienyrittäjillä ei ole mahdollisuutta ottaa kilpailevia laitteita tiloihinsa ja he ovat myös sidotut varsin pitkiin vuokrasopimuksiin.

Kun Eftan valvontaelin on 30.12.94 tekemälään päätöksellä todennut, että Suomessa on syyllistytty monopolilain vastaiseen toimintaan, tuntuisi oikeudenmukaiselta ja kohtuulliselta, että ne yrittäjät, jotka nyt haluavat saattaa sopimuksensa uudelleen arvioitaviksi, voisivat sen tehdä. Tässä mielessä, arvoisa rouva puhemies, ehdotan, että eduskunta lausuisi perusteluissa seuraavaa:

”Eduskunta katsoo, että Raha-automaattiyhdistyksen vuonna 1994 eri yritysten kanssa tekemissä viihdelaitteiden sijoituspaikkasopimuksissa käyttämä kolmivuotinen sopimuskausi ja kieltö pitää muiden tai omia ajanvietteautomaatteja ovat kohtuuttomia ja kilpailua rajoittavia ehtoja. Kun lisäksi Eftan valvontaelin on 30.12.1994 antanut Suomelle langettavan päätöksen monopolin ylläpitämisestä, eduskunta katsoo, että elinkeinonharjoittajalla, joka ennen tämän lain voimaantuloa on tehnyt viihdelaitteen vuokraamista koskevan sopimuksen ajanvietteautomaateista annetun lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitetun julkisoikeudellisen yhdistyksen kanssa yhtä vuotta pidemmäksi ajaksi, tulisi olla mahdollisuus purkaa sopimus, kun vuosi on kulunut sen tekemisestä.”

Arvoisa puhemies! Vielä tämän prosessin yhteydessä on käynyt selväksi, että monopoliajattelu on saanut varsin kyseenalaisia muotoja. Kun viihdepelien tulevaisuutta käsittelevä toimikunta kokoontui, oli sen keskeisenä vaikuttajana kansliapäällikkö Juhani Perttunen, jolla on myös selvä yhteys Raha-automaattiyhdistykseen, joka monopolin varjolla on voinut kuvaamalla tavalla toimia. Tässä mielessä toivoisi, että oikeusministeri, joka on osoittanut kiitettävää harrastusta tarkastella erilaisia jääviyskysymyksiä, saattaisi puuttua myös tähän asiaan.

Ed. Nikula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Noin 250 vuotta sitten valtiopäivillä, ei tosin näillä meidän, elettiin vapauden aikaa, joka näkyi mm. siinä, että valtiopäivät rupesivat päättämään yksittäisistä oikeuskysymyksistä, yksittäisistä oikeusriidoista, ja jopa langetta-
maan kuolemantuomioita. Vaikka ymmärrän ne

argumentit, joita ed. Saario tämän ponsilauseman tueksi esitti, en voi tukea tätä enkä hyväksyä, että eduskunta lähtee ottamaan lain käyttäjälle, tuomioistuimelle, kuuluvaa ratkaisuvaltaa niissä tapauksissa, joissa ehkä näitä sopimuksia pyritään purkamaan.

Tämä tavoite, johon ed. Saario pyrkii, voidaan saavuttaa nostamalla oikeudenkäyntejä ja vaatimalla näitä sopimuksia purettavaksi, ja lausua eduskunta sitten mitä tahansa, sillä ei ole mitään merkitystä, koska silloin tulkitaan tätä sopimusta ja lainsäädäntöä. Tällainen ponsilausema, jos käyttää juridista terminologiaa, menee eduskunnan toimivallan ulkopuolelle. Kun eduskunta on ylin päättävä toimitin tässä maassa, se osoittaa tavallaan sellaista "asiantuntemusta", että voisi kuvitella, että jos tällä nyt joku vaikutus on, niin se on hyvin kielteinen. Tuomioistuimet tulkitsevat, että eduskunta pyrkii ohjailemaan niitä yksittäisissä tapauksissa.

Tappio on joskus, ed. Saario, raskas niellä, mutta kun se on kohdannut eduskunnan äänestyksessä, viisainta on alistua eikä yrittää enää siirtää kiistelyä, poliittista kamppailua, areenoille, joilla ei sitä kuulu käydä, vaan joilla sovelletaan sopimusmääräyksiä ja lainsäädäntöä.

Ed. S a a r i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minun kompetenssiin juridisiin kiistoihin äsken puhuneen edustajan kanssa tietyksi on vähäinen, mutta ymmärrän, että kun kansainvälinen valvontaelin on nähnyt Suomen syyllystyneen lainvastaiseen toimintaan, olisi aika kummallista, että eduskunta hyväksyessään sellaisen lain, joka luo edellytykset tällaisen toimen jatkamiselle, ei ottaisi kantaa siihen asiointilaan, joka lainvastaisen toiminnan johdosta on tähän maahan syntynyt.

Ei eduskunta tässä ryhdy lakituvaksi, mutta eduskunta lainsäädäntöelimenä voi ymmärrykseni mukaan varsin hyvin ja toimivallassansa pysyen esittää, mitä mieltä se on sellaisesta sopimuksesta, joka ei oikeus ja kohtuus ole.

Ed. U k k o l a : Arvoisa puhemies! Ed. Saario napakasti esitteli puheenvuorossaan, minkä vuoksi viihdelaitelaki on huono. Lisään siihen vielä muutaman asian.

1) Minun mielestäni se antaa mahdollisuuden etukäteisvalvontaan elikkä on hallitusmuodon sananvapautta koskevan 10 §:n vastainen.

2) Kun monopoleja puretaan, niin tällä lailla monopolien tilalle esitetään kaksinkertainen valvonta.

3) Viihdelaiteiden ja niiden sisällön valvonta jätetään poliisille harteille, mikä on aivan mahdollon tehtävä. Sellaista ei nykyaikana uskoisi eikä toivoisi eduskunnan ylipäättään menevän säätämään.

4) Valvonnan ja asioiden käsittelyn pitäisi olla kauppa- ja teollisuusministeriössä sisäministeriön asemesta. Sisäministeriön valmistelu on ollut sisäsiittoista ja puolueellista sen takia, että kansliapäällikkö Perttunen on ollut sen komitean puheenjohtajana, joka on lakia valmistellut.

5) Tämä laki, kun se nyt hyväksytään, aiheuttaa ongelmia Suomen julkiselle kuralle, koska tämä on Eta-säännösten vastainen sen takia, että Raha-automaattiyhdistys on jo käyttänyt ja käyttää edelleenkin määräävää markkina-asmaa hyväkseen eli rajoittaa pienten yrittäjien, viihdelaitetoimittajien, kilpailua.

Edellä esitetyn perusteella, rouva puhemies, ehdotan, että lakiehdotus hylätään, koska hyvin nopeasti on hallituksella mahdollisuus valmistella uusi, Suomen kansainvälisiin sitoumuksiin kunnolla sopiva lakiesitys. Se voidaan kolmessa päivässä eduskunnassa viedä läpi.

Jos ja kun esitykseni lain hylkäämisestä ei mene läpi, kannatan, rouva puhemies, ed. Saario lausumaehdotusta.

Ed. Nikula ei tällä hetkellä ole paikalla. En osaa sanoa, ovatko hänen perustelunsa siinä mielessä oikeita, että eduskunta ei voi mennä tuomiovallan puolelle. Jos hän on tätä mieltä, minä toivon, että hän äänestää lain hylkäämisen puolesta.

Ed. M e t s ä m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ukkolan puheenvuoron johdosta totean saman, minkä olen hänelle jo useampaan kertaan todennut: Kun kuulumme asiantuntijoita hallintovaliokunnassa, ed. Ukkola teki lähes jokaiselle kysymyksen, onko tässä kysymys etukäteissensuurista, onko kysymys etukäteisvalvonnasta, ja kaikki asiantuntijat, joilta hän tätä kysyi, yksimielisesti totesivat, että ei ole, tässä ei ole etukäteissensuurista kysymys. En ymmärrä, minkä takia ed. Ukkola tuo tämän väitteen kerta toisensa jälkeen esille täällä salissa.

Toinen asia, johon ed. Ukkola puuttui, oli Raha-automaattiyhdistyksen määräävä markkina-asma. Jos jollain lainsäädännöllä niin juuri tällä ollaan tämä määräävä markkina-asma ja monopoli purkamassa.

Ed. R o s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin todeta ed. Ukkolalle,

että olen ymmärtänyt, että liberalismiin sisältyy muitakin ajatuksia, kuin että vapautetaan eri asioita. Käsittäkseni siihen tulisi sisältyä mm. sosiaalisen oikeudenmukaisuuden. Raha-automaattiyhdistys esimerkiksi jakaa erittäin paljon rahaa tässä maassa juuri sosiaalisiin tarpeisiin ja sitä kautta on ollut parantamassa monia hankkeita suomalaisessa yhteiskunnassa. Siinä mielessä kyllä katson, että tulevaisuudessakin Suomessa sekä Raha-automaattiyhdistyksen että muihinkin veikkauspeleihin liittyviä asioita on voitava hoitaa juuri kansalliselta pohjalta. Raha-automaattiyhdistyksellä on monia hyviä kohteita ja edellytykset sijoittaa niihin voittovaroja, mitä pelien kautta saadaan.

Ed. L a a k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Ukkola on useaan otteeseen ollut huolissaan siitä, että laki sisältää ennakkovalvontaa. Valiokunnan suuri enemmistö oli sillä kannalla, että lakiehdotus ei sisällä viihdelaitteen avulla käytettävän pelin sisällön ennakkovalvontaa.

Itse olen huolestunut siitä, että monopoli puretaan tällä lailla, joka nyt on pakko tehdä Eta-säädösten johdosta. Tämä merkitsee myös sitä, että ne voitot, jotka aikaisemmin ovat tulleet pelkästään Raha-automaattiyhdistyksen käyttöön ja yleishyödyllisiin tarkoituksiin, menevät osaltaan yksityisten yrittäjien taskuun.

Itse olen ollut myös huolissani lastensuojelulisista näkökohdista, joihin monet asiantuntijat viittasivat. Ed. Ukkola ei ole ollenkaan ollut näistä huolissaan. Nimittäin nämä pelit sisältävät monta kertaa raakaa väkivaltaa, epäsiiveellisyyttä, jopa huumausaineiden piilomainontaa. Siksi oli tarpeen, että valiokunta vielä 2 §:ään lisäsi, etteivät nämä pelit saa olla huumeiden käyttöön altistavia. Nämä olivat merkittäviä parannuksia valiokunnassa.

Ed. L a h t i n e n : Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täytyy pahoitella, että ed. Rossi ei ehtinyt kuuntelemaan ennen vastauspuheenvuoroaan, mitä hänelle ajattelin esittää. Hän puhui täysin asian vierestä. Täällä esitetyt argumentit eivät lähde ollenkaan siitä, että vaarannettaisiin Raha-automaattiyhdistyksen varustettua toimintaa. Se tuli jo keskustelussa toisen käsittelyn yhteydessä varmasti esille. Ed. Laakkosen moraaliset arvot ja niihin liittyvät pelot ovat myöskin vähän eri asioita, kuin mitä ed. Saario tarkoittaa.

Ed. Saarion pontta on kannatettu, joten minä vain ilmaisen kannatukseni sillä, että kyse on,

kuten ed. Nikula sanoi, siitä että tarvitsee vain käynnistää Raha-automaattiyhdistystä vastaan erilaisia oikeudenkäyntejä, niin sopimukset purkautuvat. Tällä ponnella vain ajettaisiin takaa sitä, ettei tarvitse satoja tai tuhansia yksittäisten yrittäjien oikeudenkäyntejä käydä asiassa, jossa sopimukset ovat joka tapauksessa lainvastaisia.

Muistaessani kannatan ed. Ukkolan ehdotusta lain hylkäämisestä.

Minusta tärkeimpänä argumenttina pitää olla sen, että maailma muuttuu ja siitä, kun viihdelaitelaki annettiin tänne, maailma on muuttunut, Eskoni — tekisi mieli hallitukselle sanoa. Jos kerran huomataan, että meiltä ulkomailtakin sopimustemme rikkomisesta ojennetaan, pitää olla joskus sen verran muutosvalmiutta hyvällä hallituksella, että vetää esityksen pois ja tekee uuden. En ymmärrä tämmöistä vanhakantaisuutta ja jähmeyttä ja sen takia kannatan ed. Ukkolan ehdotusta, vaikka yhdessä kaadumme kohta saappaat jalassa.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos ed. Lahtinen on sitä mieltä, että lakiehdotus pitäisi hylätä, niin sehän merkitsisi sitä, että me vielä uudestaan rupeamme näitä kansainvälisiä sopimuksia rikkomään. Tämä menee niin pieleen, niin pieleen kuin voi; otetaan turpiin monta kertaa vielä. Logiikka on hiukan kateissa.

Ed. L a a k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan huomauttaa ed. Lahtiselle, että en yksin ole ollut huolissani näistä moraalisisista arvoista ja periaatteista, vaan hyvin monet asiantuntijat valiokunnassa, mm. Mannerheimin Lastensuojeluliiton asiantuntija sekä eräät sosiaalijärjestön asiantuntijat, painottivat kovasti lastensuojelullisia näkökohtia.

Olen myös samaa mieltä kuin ed. Pulliainen siitä, että jos laki hylättäisiin, sitten vasta mentäisiin ojasta allikkoon ja jouduttaisiin monen moinin oikeudenkäynteihin. Laki oli pakko laatia ja on pakko myös hyväksyä sen vuoksi, että Eta-säädökset velvoittavat.

Ed. L a h t i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esitettiin väite, että jos lakiesitys hylätään, palattaisiin vanhaan aikaan. Olen saanut sellaisen kuvan, että Eurooppa-lainsäädäntö menee ohi Suomen lainsäädännön ja on kumonnut jo viihdeautomaattien monopolin. Emme me sen vuoksi tarvitse tätä lakia, eikä tule katastrofia, jos parin kolmen kuukauden kuluttua uusi

entistäkin parempi hallitus tekisi uusia sopimuksia. Tässä tapauksessa sen puoleen voidaan hyvin laki hylätä, vaikka uskon, että niin paljon valistusta ei tästä salista löydy.

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Rossille, joka oli huolissaan sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta, sanoisin, että tällä lailla vapautetaan hyvin pieni siivu Raha-automaattiyhdistyksen toiminnasta. Siinä eivät rahat vähene. Ed. Rossin toivoisin olevan paljon enemmän huolissaan keskustan aatteellisesta linjasta kuin liberalismista, josta hän ei tiedä yhtään mitään.

Ed. Metsämäki, ennakkovalvonnasta, aivan oikein, näin asiantuntijat sanovat, mutta kun me luemme pykäläitä ja pykälät ovat niin kuin ne on kirjoitettu, niin ne mahdollistavat ennakkovalvonnan, jos näin halutaan.

Ed. Pulliainen saikin jo vastauksen ed. Lahtiselta siinä, että tämän monopolin purkamiseen ei mitään lainsäädäntöä tarvita. Suomen on pantava se täytäntöön, hallinnollisin päätöksin, jos ei muuten.

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Yhdyn niihin perusteisiin, joita edustajat Saario, Ukkola ja Lahtinen ovat puheenvuoroissaan aiemmin esittäneet. Myös minä kannatan lain hylkäämistä, koska se on huono. On turha tehdä tsaarinaikaista lainsäädäntöä tässä ajassa ja vielä sellaista, joka on Eurooppa-kuvioiden vastaista.

Mutta ei ole mikään ihme, että tällainen laki menee täällä tänään läpi ja tällaista lakia esitetään, koska Raha-automaattiyhdistys on nimensä mukaisesti raha-automaatti. Se on automaatti, joka jakaa rahaa myös poliittisesti sävytetyille järjestöille, ja RAY:lla on ote puolueisiin, jotka syövät sen kädestä. Tästähän paljolti on kyse.

Kannatan myös ed. Saarion pontta, koska Raha-automaattiyhdistys on tietyllä tavalla taannut monopoliasemansa jatkumisen tilanteen muuttumisen jälkeenkin sillä, että se on sitonut yrittäjät itseensä kiinni ylipitkillä sopimuksilla. Minusta tällaisesta on syytä päästä eroon.

Kannatan lakiehdotuksen hylkäämisestä ja ponsiehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Ukkola ed. Lahtisen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Saario on ed. Ukkolan kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: ”Eduskunta katsoo, että Raha-automaattiyhdistyksen vuonna 1994 eri yritysten kanssa tekemissä viihdelaitteiden sijoituspaikkasopimuksissa käyttämä kolmivuotinen sopimuskausi ja kielto pitää muiden tai omia ajanvieteautomaatteja ovat kohtuuttomia ja kilpailua rajoittavia ehtoja. Kun lisäksi Eftan valvontaelin on 30.12.1994 antanut Suomelle langettavan päätöksen monopolin ylläpitämisestä, eduskunta katsoo, että elinkeinonharjoittajalla, joka ennen tämän lain voimaantuloa on tehnyt viihdelaitteen vuokraamista koskevan sopimuksen ajanvieteautomaateista annetun lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua julkisoikeudellisen yhdistyksen kanssa yhtä vuotta pidemmäksi ajaksi, tulisi olla mahdollisuus purkaa sopimus, kun vuosi on kulunut sen tekemisestä.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Puhemies: Ensin on päätettävä lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Puhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Ala-Harja, Alaranta, Andersson, Anttila U., Antvuori, Apukka, Astala, Aula, Backman, Bell von, Biaudet, Gustafsson, Haavisto, Hassi, Hautala, Heikkinen, Helle, Hiltunen, Häkämies, Hämäläinen, Ihämäki, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jokiniemi, Jääskeläinen, Kalli, Kalliomäki, Kallis, Kankaanniemi, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Kempainen, Kivelä, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korhonen, Korkea-osa, Korteniemi, Korva, Koski, Koskinen, Kuittinen, Laakkonen, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttilla, Laine, Laitinen, Lamminen, Laukkanen M., Lax, Lehtinen, Leppänen J., Leppänen P., Liikkanen, Lindqvist, Lindroos, Linnainmaa, Loukoski, Luhtanen, Luttinen, Malm, Mattila, Metsämäki, Moilanen, Morri, Muttilainen, Mäkipää, Nikula, Nyby, Ojala A., Ollila, Paakkinen, Paasio, Paloheimo, Pekkarinen, Perho-

Santala, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Piha, Polvi, Puhakka, Puisto, Pulliainen, Pura, Rajamäki, Ranta, Rask, Rauramo, Renko, Renlund, Rimmi, Rinne, Roos J., Roos T., Rossi, Rusanen, Röntyinen, Saapunki, Saari, Saastamoinen, Sasi, Savela, Savolainen, Seivästö, Sepänen, Skinnari, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Urpilainen, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viljamaa, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Vähäkangas, Vähänäkki, Väistö, Väyrynen, Zyskowitz ja Ääri.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Karhunen, Kauppinen, Lahtinen, Luukkainen, Markkula, Riihijärvi, Rätty, Saario ja Ukko-la.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Ala-Nissilä, Alho, Anttila S-L., Björkenheim, Donner, Dromberg, Enestam, Hacklin, Halonen, Hurskainen, Huuhtanen, Iivari, Jansson, Jouppila, Jurva, Järvilahti, Jääteenmäki, Kaarilahti, Kanerva, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakso, Laivoranta, Laukkanen V., Laurila, Lehtosaari, Lipponen, Louvo, Myller, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nordman, Norrback, Näsi, Ojala O., Pelttari, Pesälä, Polvinen, Pykäläinen, Rehn E., Rehn O., Ryyänen, Rönholm, Salolainen, Stenius-Kaukonen, Suhola, Suhonen, Taina, Takala, Tennilä, Tiuri, Toivonen, Tuomioja, Vehkaoja, Viinanen, Vistbacka, Vuoristo, Wahlström ja Westerlund.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 128 jaa- ja 9 ei-ääntä; poissa 62. (Ään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Lopuksi on äänestettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Saarion ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 24 ei-ääntä; poissa 72. (Ään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotus laiksi tieliikennelain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 355
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 24

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotus laiksi rehulain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 347
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 40

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ehdotukset laeiksi potilasvahinkolain muuttamisesta ja eräiden potilasvahinkokorvausten sitomisesta palkkatasoon annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 326
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 49

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

**11) Ehdotus laiksi eräitä julkisia yrityksiä koske-
vasta tiedonantovelvollisuudesta annetun lain
muuttamisesta**

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 339
Talousvaliokunnan mietintö n:o 54

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

**12) Ehdotus laiksi öljysuojarahastosta annetun
lain muuttamisesta**

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 350
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 18

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

**13) Ehdotus laiksi jätelain muuttamisesta annetun
lain 60 §:n 1 momentin kumoamisesta**

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 358
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 19

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

**14) Ehdotus laiksi Turkin kanssa tehdyn sijoitus-
ten molemminpuolista edistämistä ja suojelua kos-
kevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksy-
misestä**

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 92
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 15

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ulko-
asiainvaliokunnan mietintö n:o 15. Ensinnäkin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsitte-
lyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

**15) Ehdotus laiksi Suomen aluevesien rajoista an-
netun lain muuttamisesta**

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 114
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 16

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ulko-
asiainvaliokunnan mietintö n:o 16.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julis-
tetaan päättyneeksi.

16) Ehdotus laiksi tuloverolain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 354
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 94

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtio-
varainvaliokunnan mietintö n:o 94.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julis-
tetaan päättyneeksi.

17) Ehdotukset laeiksi merilain muuttamisesta, alusturvallisuuden valvonnasta sekä aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 334

Liikennevaliokunnan mietintö n:o 26

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 26.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

18) Ehdotukset laiksi työttömyysturvalain 27 a §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 331

Lakialoite n:o 1/1993 vp

Toivomusaloitteet n:ot 161 ja 202/1993 vp

Sosiaali- ja terveysturvaliokunnan mietintö n:o 50

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysturvaliokunnan mietintö n:o 50.

Keskustelu:

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Viime vuosi oli perheen vuosi. Tuolloin viime syksynä eduskunta kävi tiiviin keskustelun päivähoitolaista ja myös kotihoidon tuesta. Tuossa yhteydessä käytiin tiukkaa rajanvetoa siitä, millaiset hoitomuodot ovat parhaaksi minkäkin ikäiselle lapselle. Kun päivähoitolakia käsiteltiin, olin itse valmis hyväksymään sellaisen kompromissin, että varsinaisesti päivähoitolain osuus olisi tullut voimaan elokuun alussa ja kotihoidontukiosuutta olisi lykätty myöhempään ajankohtaan. Se muoto, jossa eduskunta lain lopulta hyväksyi, oli se, että kumpikin osuus, siis kotihoidon tuen laajennus alle nelivuotiaisiin ja päivähoito-oikeuden laajennus alle kouluikäisiin, tulisi voimaan vuoden päästä eli vuoden 1996 alusta alkaen.

Nyt näyttää siltä, että keskusta ottaa vaalivalitukseen tai erääksi vaaliteemakseen päivähoitokysymykset ja myös kysymyksen kotihoidon tuesta. Se on näkynyt niin itse ministeri Huuhtasen kirjoittelussa kuin muuallakin päivälehtien palstoilla. Olen sitä mieltä, että tämä keskustan

linjaus on hyvinkin syvästi ristiriidassa niiden esitysten kanssa, joita puolue käytännössä on tehnyt. Keskustaa ei voida pitää kotihoidon tuen suurimpana ystävänä. Siitä on osoituksena mietintö, jota eduskunta nyt käsittelee, työttömyysturvalaista. Aiemminhan hallituspuolueiden voimin on saatu aikaan sellainen esitys, että kotihoidon tuki yhteensovitetaan työttömyysturvan kanssa sellaisissa perheissä, joissa vanhempi on yksinhuoltaja tai molemmat vanhemmat ovat työttömiä.

Tämä hallituksen esitys pitää sisällään sen ajatuksen, että kotihoidon tuen perusosa ja sisaruskorotus sovitetaan yhteen työttömyysturvan kanssa aina, jos jompikumpi vanhemmista on työtön. Tätä esitystä on perusteltu sillä, että nykyinen järjestelmä ei ole tarpeeksi kannustava ja tällainen leikkaus johtaisi kannustavampaan järjestelyyn, niin että työttömät hakeutuisivat töihin.

Mielestäni tällainen ajatuskulku on irvikuva nykyisessä tilanteessa, jossa likimain puolella miljoonalla ihmisellä ei ole töitä. Hallituksen esityksessä unohtuu myös se, että ainakin perinteisesti kotihoidon tukea on pidetty vaihtoehtona kunnalliselle päivähoitolle, ei siis varsinaisesti osana sosiaaliturvaa, ei siis saman tyyppisenä etuutena kuin on sairauspäiväraha, vanhempainraha tai esimerkiksi työttömyyspäiväraha. Näin ollen suhtaudun tähänkin esitykseen kriittisesti ja olen sitä mieltä, että pitäisi palata lähtöviivoille siihen tilanteeseen, jossa yhteensovitusta ei suoritettaisi. Tätä merkitsevän ehdotuksen olen monien muiden oppositioryhmiä edustajien kanssa ollut tekemässä sosiaali- ja terveysturvaliokunnassa. Tämä siis merkitsisi sitä, että hallituksen esityksen sijasta hyväksyttäisiin 27 §:ään työttömyysturvalaissa muutos, joka on vastalauseen mukainen.

Arvoisa puhemies! Olen silti sitä mieltä, että meidän täytyy tutkia myös sosiaaliturvan puolella säästömahdollisuuksia selkiyttämällä nykyistä järjestelmää, samoin selkiyttämällä monipolvista kokonaisuutta, joka päivähoitosta muodostuu. Selvitystyötä ei ole paljoakaan tehty. Uusinta uutta ovat palvelusetelikoikeudet. Niiden lopullista merkitystä päivähoitojärjestelmässä ei tällä hetkellä vielä tiedetä. Vastalauseessammehan olemme sitä mieltä, että tätä kokonaisuutta pitää selvittää ja vasta siinä vaiheessa lyödä lukkoon se, mikä on kotihoidon tuen osuus työttömien perheissä, mutta ainaakaan tämän mallin mukainen täysi yhteensovitukset ei voi olla oikeudenmukainen ratkaisu, kos-

ka sehän merkitsee sitä, että ne henkilöt, joilla on jo työttömyyden takia alentunut ansiotaso, menettävät tämän etuuden, jota on korostettu vaihtoehdoksi päivähoidolle.

Huomionarvoista on myös se, että jos työtön todella aktiivisesti etsii töitä, hakee töitä, hän tarvitsee lapselleen jonkinlaisen hoitomahdollisuuden, jos ei välttämättä vakinaista, niin ainakin tilapäisen. Tällaisen mahdollisuuden järjestämisessä kotihoidon tuki voi olla suureksikin avuksi. Se voi avustaa esimerkiksi yksityisen päivähoitopaikan järjestämisessä. Tästä asiasta on valiokunnalta hurskas toivomus eli ponsilausema. Tätä asiaa on korostettu myös vastalauseessamme. Mielestäni sosiaaliturvan kehittämisessä juuri työnhakumahdollisuus on erittäin keskeinen. Toivon, että tilanteessa, jossa eräissä kunnissa on jopa evätty työttömien lapsilta päivähoitopaikkoja, tähän epäkohtaan saataisiin muutos aikaan.

Arvoisa puhemies! Lain toisen käsittelyn yhteydessä tulen ehdottamaan, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin vastalauseen mukainen ehdotus.

Ed. M u t t i l a i n e n : Arvoisa puhemies! En kuullut aivan kokonaan ed. Ulla Anttilan puheenvuoroa enkä tiedä, kiinnittikö hän huomiota siihen merkitykselliseen asiaan, jota haluan kuitenkin korostaa: Nyt menetellään aivan poikkeuksellisesti hallituksen lakiesityksen osalta. Nimitään kotihoidon tuen perusosa ei ole tulodonnainen minkään muun perusosan saajaryhmän osalta. Vaikka olisi kuinka isot tulot, aina saa kotihoidon tuen perusosan, paitsi että työttömien kohdalla nyt tehdään poikkeus. Se on erittäin epäoikeudenmukaista.

Samoin valiokunta korostaa mietinnössään, että työttömällä pitää olla oikeus hakea työtä ja lasten päivähoito täytyy siksi ajaksi järjestää. Kuitenkin se on ponsi ja tavallaan ristiriidassa lain sisällön kanssa. Muuttamalla lakiesitys vastalauseen mukaisesti tästä epäkohdasta olisi välttytty ja työttömällä työnhakijalla olisi mahdollisuus hakea työtä, kun hän olisi voinut viedä lapsen hoitoon johonkin ja saada sitten kotihoidon tukea ja maksaa sillä hoitopalkkion.

Ed. V e h k a o j a : Arvoisa puhemies! Minusta on surullista, että tällaisten esitysten ja päätösten kanssa eduskunta on lähdössä kohti vaalilomaa. Esitys on sillä tavalla hyvin ongelmallinen, että me olemme kotihoidon tukea pitäneet palvelun vaihtoehtona tässä maassa ja nyt lähdetään käyttämään kaksia kortteja niin, että

työttömien kohdalla nähdään, että kotihoidon tuki on tulonsiirto, joka tulee otettavaksi huomioon, jos muita tulonsiirtoja saadaan. Sen sijaan muiden kohdalla kotihoidon tuki olisi edelleenkin palveluun verrattavassa asemassa.

Tämä huolestuttaa senkin takia, että Suomi on lähtenyt EU:sta hakemaan kotihoidon tuelle armoa siihen suuntaan, että se on haluttu nähdä palvelulle rinnasteisena, jolloin on vältetty se uhka, että kotihoidon tukea jouduttaisiin maksamaan joidenkin muiden maiden EU-kansalaisille. Tästä tuleekin mieleeni, että hallituksen nyt tekemä esitys ja eduskunnan todennäköinen päätös samoin kuin vuodelta 1993 oleva päätös, jossa tehtiin molempia työttömiä koskien sama asia, voisivat olla sen tyyppisiä ratkaisuja, joissa ehkä kannattaisi lähteä hakemaan oikeutta EU:n suunnalta. Taikka sitten kerta kaikkiaan pitäisi laajentaa tätä keskustelua siihen suuntaan, että kotihoidon tuen asema täydellisesti uudelleenarvioidaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

19) Ehdotus laiksi eräiden elinkeinoalojen valtiontakauksista annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 352
Talousvaliokunnan mietintö n:o 55

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 55.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon:

20) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 25 (HE 324)

21) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 28 (HE 338)

22) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 29 (HE 258)

23) Talousvaliokunnan mietintö n:o 56 (HE 138)

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysis-
tunto on tänään kello 15.10.

Täysistunto lopetetaan kello 15.01.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen
